ECLI:LV:AT:2023:0309.A420174221.9.L
Lieta Nr. A420174221, SKA-361/2023
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS
Rīgā 2023. gada 9. martā

[1] Pieteicējs /pers. A/ iesniedza kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2022. gada 19. jūlija spriedumu, ar kuru noraidīts viņa pieteikums par Valsts meža dienesta 2021. gada 27. aprīļa lēmuma Nr. VMD1-20/401 atcelšanu daļā, ar kuru noteikts mikroliegums un buferzona mazā ērgļa aizsardzībai pieteicējam piederošajā nekustamajā īpašumā /Nosaukums A/.

Apgabaltiesa secināja, ka mikroliegums pieteicēja īpašumā noteikts pamatoti; mazā ērgļa dzīvotnes aizsardzību nevar nodrošināt pieteicēja intereses mazāk ierobežojošā veidā; sabiedrības interese uz dabas daudzveidības saglabāšanu attaisno pieteicēja īpašuma tiesību ierobežošanu, turklāt pieteicēja kā meža īpašnieka tiesību aizsardzībai likumdevējs ir paredzējis kompensācijas mehānismu; citas sabiedrībai nozīmīgas sociālās un ekonomiskās intereses, kas prasītu atturēties no mikrolieguma noteikšanas, nav konstatētas. Savukārt jautājums, vai valsts nodrošinātā kompensācija par mikrolieguma radītiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem ir adekvāta, nav vērtējams šajā lietā, bet gan lietā par kompensācijas piešķiršanu.

[2] Kasācijas sūdzības pamatā ir pieteicēja iebildumi par to, ka likumdevējs nav noteicis taisnīgu kompensāciju par īpašuma tiesību ierobežojumu privātpersonām, kuru īpašumos sabiedrības interesēs tiek noteikts mikroliegums. Pieteicējs vēlas, lai tiesa vērstos Satversmes tiesā ar pieteikumu par tiesību normām, kas, viņa ieskatā, nosaka neadekvāti mazu kompensāciju par īpašuma tiesību ierobežojumu.

Senatoru kolēģija norāda, ka iebildumi par kompensācijas apmēru nevar būt pamats kasācijas tiesvedības ierosināšanai. Šajā lietā ir pārsūdzēts lēmums, ar kuru izveidots mikroliegums, nevis lēmums, ar kuru pieteicējam piešķirta attiecīga kompensācija (vai atteikts to piešķirt), tāpēc tiesai bija jāvērtē, vai mazā ērgļa aizsardzībai pieteicēja nekustamajā īpašumā pamatoti noteikts mikroliegums. Tiesai nebija jāvērtē, vai mikrolieguma noteikšanas gadījumā īpašniekam pieejamā kompensācija ir atzīstama par pietiekamu un taisnīgu. Senāts jau iepriekš ir norādījis, ka jautājums par tiesībām uz kompensāciju par īpašumam noteiktajiem aprobežojumiem nav izskatāms lietās, kurās vērtējams mikrolieguma izveidošanas tiesiskums. Kompensācijas taisnīgums ir vērtējams lietā par kompensācijas piešķiršanu (*Senāta 2021. gada 1. jūlija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-767/2021, ECLI:LV:AT:2021:0701.A420237418.9.L, 5. punkts, 2011. gada 27. decembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-981/2011, A42890209, 11. punkts*). Tādēļ ne iestādei, ne tiesai šajā lietā nebija jāpiemēro tiesību normas, kas nosaka kompensācijas izmaksas nosacījumus un apmēru. Tas savukārt nozīmē, ka tiesai šīs lietas ietvaros nebija un nav pamata pārbaudīt attiecīgo tiesību normu atbilstību Satversmei.

[3] Pieteicējs kasācijas sūdzībā norādījis, ka likumdevējs tiesību normās, kas regulē mikroliegumu izveidošanu, nav pienācīgi izvērtējis citu – mežu īpašnieku intereses mazāk skarošu – risinājumu iespējamību.

Šo apgalvojumu pieteicējs pamatojis ar to, ka likumdevējs neesot izvērtējis iespēju mikroliegumus noteikt tikai valstij piederošos mežos, nevis privātpersonu mežos. Tomēr tiesa spriedumā šo pieteicēja argumentu ir analizējusi, pamatojot, kāpēc pieteicēja ierosinājums pašreizējos mazo ērgļu populācijas apstākļos nebūtu piemērots un kāpēc mikroliegums neatkarīgi no mežu piederības ir efektīvākais un adekvātākais līdzeklis, lai aizsargātu mazā ērgļa sugas saglabāšanu. Pieteicējs kasācijas sūdzībā tiesas secinājumiem nav izvirzījis nevienu pretargumentu, tostarp nav argumentējis, kāpēc būtu uzskatāms, ka cits risinājums ļautu tikpat efektīvi nodrošināt mazā ērgļa aizsardzību kā likumdevēja iedibinātā mikroliegumu noteikšanas kārtība.

Pieteicējs, atsaucoties uz Senāta praksi, arī norādījis, ka ilgtspējīgas attīstības princips prasa palūkoties plašāk un līdzsvarot gan vides, gan sociālās, gan ekonomiskās intereses, katrā gadījumā apsvērumus izdarot, ņemot vērā individuālos apstākļus. Pieteicējs izteicis sašutumu par to, kāpēc mazā ērgļa aizsardzības gadījumā sabiedrības intereses tiek vērtētas būtiski augstāk par indivīda tiesībām. Vienlaikus pieteicējs nav pamatojis, kāpēc ilgtspējīgas attīstības princips izskatāmajā lietā prasītu dot priekšroku pieteicēja interesei uz meža izciršanu.

Savukārt pieteicēja norādītais, ka, viņa ieskatā, privātpersonai piederošu mežu ar tam noteiktu mikroliegumu būtu jāiemaina pret valsts meža platību, nav pamatojums mikrolieguma nenoteikšanai konkrētajā vietā, bet gan saistīts ar tālāko risinājumu, kā kompensēt zemes īpašniekam radītos saimnieciskās darbības ierobežojumus. Tas, kā jau minēts, nav izskatāmās lietas priekšmets.

Līdz ar to šie pieteicēja iebildumi neliecina par tiesas pieļautu kļūdu tiesību normu piemērošanā.

[4] Pieteicējs norādījis, ka līdz ar mikrolieguma noteikšanu faktiski piespiedu kārtā tiek atsavināts viņa īpašums – mežs. Šāda piespiedu atsavināšana esot notikusi ar lēmumu, nevis ar speciālu likumu, kā prasa Latvijas Republikas Satversmes 105. pants. Tas esot arī Civillikuma 1038., 1039., 1040., 1042. un 1043. panta pārkāpums. Minēto tiesību normu nepiemērošana apgabaltiesas spriedumā esot novedusi pie lietas nepareizas izskatīšanas.

Senatoru kolēģija šo argumentu atzīst par nepamatotu, jo mikrolieguma noteikšana neatņem pieteicējam īpašuma tiesības. Mežs pēc mikrolieguma noteikšanas paliek tā līdzšinējā īpašnieka īpašumā, tikai tajā stājas spēkā saimnieciskās darbības ierobežojumi, par kuriem meža īpašniekam ir tiesības saņemt kompensāciju. Līdz ar to nav pamata runāt par īpašuma piespiedu atsavināšanu Latvijas Republikas Satversmes 105. panta ceturtā teikuma izpratnē. Papildus norādāms, ka mikrolieguma izveidi īpaši aizsargājamo sugu aizsardzības nodrošināšanai, kā arī Valsts meža dienesta tiesības noteikt mikroliegumus meža zemēs paredz Sugu un biotopu aizsardzības likuma 6. panta otrā daļa un 8. panta otrā daļa. Pieteicējs nav argumentējis, kāpēc viņa norādītajās Civillikuma normās ietvertie vispārīgie īpašnieka tiesību noteikumi liedz piemērot Sugu un biotopu aizsardzības likuma speciālās normas par īpašuma tiesību ierobežošanu sabiedrības interesēs. Šajā kontekstā atkārtoti izteiktie pieteicēja apsvērumi par valsts nodrošinātās kompensācijas netaisnīgi mazo apmēru, kā jau minēts, ir izsakāmi lietā par kompensācijas piešķiršanu, nevis lietā par mikrolieguma noteikšanu.

[5] Pieteicējs norādījis, ka Valsts meža dienests nav noskaidrojis pieteicējam piederošo mežu daudzumu un lielumu, kā arī nav paskaidrojis, cik

daudz un cik lieli meži drīkst piederēt, lai mikroliegums netiktu noteikts.

Tomēr tiesību normas neparedz mikrolieguma noteikšanā balstīties uz to, cik daudz meža zemju personai vispār pieder. Līdz ar to pieteicējam piederošo visu meža zemju platību neapzināšana nav uzskatāma par tiesību normu pārkāpumu.

[6] Ievērojot minēto, senatoru kolēģijai nerodas šaubas par apelācijas instances tiesas sprieduma tiesiskumu. Lietai nav arī nozīmes judikatūras veidošanā. Līdz ar to kasācijas tiesvedības ierosināšana ir atsakāma.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338. panta otro daļu un 338.[1] panta otrās daļas 2. punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /pers. A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2022. gada 19. jūlija spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore I. Višķere Senatore I. Freimane Senatore R. Vīduša